

Mellem rensdyr og råstoffer

Traditionel grønlandsk levevis med hundeslædekørsel og rensdyrjagt er alt for længe blevet set i stærk kontrast til en moderne udvikling med industrielt lønarbejde. Ny forskning viser, at unge grønlandske minesvende ikke ser sig selv som fanget imellem to kulturer. De kombinerer i stedet det bedste fra de to levesæt, der netop i praksis opleves ens.

Hvem vil ikke gerne være moderne?

På afstand har hele verden de seneste år fulgt agtsomt med i, hvordan der i Grønland er blevet indført royalties, storskalalovgivning og hvordan nul-tolerancen mod uran er blevet en saga-blot. Alt dette er sket for at imødekomme behovet for udenlandske investorer og etableringen af en moderne råstofindustri. Det såkaldte råstofeventyr er nærmest blevet synonym med en glørværdig moderne teknologisk udvikling, der samtidig kan sikre befolkningen en længe ventet løsrivelse fra Danmark. For hvilket folk ønsker sig ikke både at være moderne og uafhængige?

Råstofskolen er et fremtidslaboratorium

For at imødekomme behovet for at en kvalificeret grønlandsk arbejdsstyrke kan stå klar, når investorerne begynder at melde sig, gav Naalakkersuisut i 2012 Råstofskolen i Sisimiut en saltvandsindsprøjtning i form af uddannelsen til henholdsvis faglært minesvend og maskinentreprenør. Af samme årsag foretog jeg i 2013 og 2014 et antropologisk feltarbejde blandt de unge, der var startet på skolen. Ikke for at høre om politikernes visioner for råstofbranchen, men fordi jeg undrede mig over, hvad det var, der fik disse unge til at starte på en uddannelse til en branche, hvor de kunne forvente at skulle arbejde fysisk hårdt 12 timer i døgnet, 4-6 uger i træk. Og endda i en branche, hvor den sidste mine, og dermed arbejdsplads, lige var lukket og ingen med vished kunne sige, hvornår den næste ville åbne.

Boreplatform opsat i Råstofskolens prøvesprængningsområde, hvor de studerende får en forsmag på arbejdet i fremtidens grønlandske miner.

'Når man ikke kan mere, og man bare skal fortsætte - det er dér, jeg lever mest'

På Råstofskolen oplevede jeg, hvordan de studerende elskede at knokle fysisk hårdt, hvad end det gjaldt arbejdet i værkstedet, træningsrummet eller fjeldet i fritiden. En sommerdag, hvor jeg

var med en gruppe studerende ude for at bestige Præstefjeld, fortalte én af dem, at deres udholdenhed skyldtes deres tidligere erfaringer med for eksempel rensdyrjagt:

"Når man er på rensdyrjagt går man i en slags trance. Man slår hovedet fra, og det eneste man gør er at gå, tage det ene ben foran det andet (...) Det er min morfar, der har lært mig, hvordan man skulle partere dyret. Og det var bare med at lære at se det og så huske det, fordi der blev ikke forklaret så meget om de forskellige ting og dele. Hvis man skærer forkert, så kan kødet blive uspiseligt. For eksempel hvis man rammer mavesækken. Man skal holde sig fra at skyde en rigtig stor én. Men, én ting der var værre end at slæbe et rensdyr på ryggen hjem, det er at gå hele turen tilbage uden et rensdyr – det blev man mere træt af. Så er man deprimeret og nedtrykt."

Det hårde arbejde og den erfaringsbaserede indlæringsform, hvor man går i en sansende trance med arbejdet og omgivelserne, er noget mange af de studerende kender fra andre steder end skolesammenhænge. Nuka refererer her til, hvordan han lærte at partere et rensdyr ved nøje at observere, hvordan hans morfar skar rensdyret op, og at det er vigtigt ikke blot at skyde det første og det bedste rensdyr, men også at være opmærksom på dets størrelse, fordi man selv skal slæbe det på ryggen tilbage til båden. En anden dag, hvor jeg sad med mine medstuderende på kollegiet og så en dokumentar om fire mænd, der krydsede Antarktis på slæde, blev det klart for mig, at dette ikke var noget særegent for jagten på rensdyr. Det gjaldt også den måde de studerende opfattede for eksempel slædekørsel og minedrift. Min medstuderende Ivik pegede på hundeslæden, der fór over skærmen og sagde:

"Kerneboring er lidt sådan der. Man skal bare fortsætte. Det er meget hårdt. Da jeg var på [bore]platformen, så havde jeg så ondt i armene, og jeg fik kramper i ryggen. Men, når man ikke kan mere, og man bare skal fortsætte - det er dér, jeg lever mest. Det er ligesom om, at man går i en slags trance. Jeg kan ikke bare sidde derhjemme. Imens boret kører og man har høreværn på, så er det en anden verden. Alle lyde er anderledes, man kan se sig omkring, udsigten, der er masser af forskellige insekter, nogle bier af en art. Man er helt alene på en måde. Det er fedt. Man kan mærke trykket fra motoren, rystelserne rammer én, nogle gange ryster platformen på grund af boret. Det er værktøj overalt. Der er vand. Der er fedt fra boremaskinen, der er småsten under. Imens boret kører, så skal man høre efter lydene. Der er altid lyd inden der sker noget."

Minesvend, der bruger et håndbor nær den store diamantboremaskine.

Det er ikke et spørgsmål om enten-eller, men både-og

Trancen og måden at gå i ét med omgivelserne og arbejdet, var altså fælles for jagten på råstoffer og rensdyr. Dette stiller forskningen overfor nye spørgsmål såsom, hvordan vi skal definere naturressourcer, når de levende rensdyr og døde råstoffer opleves ens? De grønlandske unge syntes desuden ikke bange for at miste deres grønlandskhed, blot fordi de valgte lønarbejde som minesvend til og dermed fravalgte deres forældres og bedsteforældres primære erhverv indenfor fangst og fiskeri. Tværtimod syntes minearbejdet at give dem mulighed for samme form for fysisk hårdt arbejde udendørs og et håb om en fremtid, hvor de også kunne få råd og tid til at dyrke fangst og fiskeri i fritiden. Alt dette tyder på, at der er behov for et nyt narrativ om udviklingen i Grønland. Grønlænderne står ikke i et krydsfelt, hvor de skal vælge hvorvidt de vil være traditionelle eller moderne. Når man går tæt på det levede liv opleves det, hvor elegant de unge formår at kombinere praksisser og at det for dem derved ikke er et spørgsmål om enten-eller, men både-og.

Minesvendene er anonymiseret via pseudonymer.

Ophavsrettighederne til billeder er mine egne og er taget under mit feltarbejde på Råstofskolen.

Inspiration til videre læsning

Lien, Marianne Elisabeth

2014 Fluid subsistences: towards a better understanding of Northern livelihoods.
Polar Record 50(4): s. 440- 441.

Nuttall, Mark

2009 *Pipeline Dreams: People, Environment, and the Arctic Energy Frontier*.
København: IWGIA

2010 Oil and Gas Development in the North: Resource Frontier or Extractive
Periphery?. *The Yearbook of Polar Law Online*, 2(1): s. 225 – 243.

Sejersen, Frank

2014 A job machine powered by water I: *Living with environmental change. Waterworlds*.
Hastrup, Kirsten & Rubow, Cecilie, red. s. 102-105. New York: Routledge.

Turnbull, David

2000 *Masons, Tricksters and Cartographers: Makers of Knowledge and Space*. Florence, KY,
USA: Gordon & Breach Publishing.

Antal anslag: ca. 5.916 anslag (ekskl. litteraturliste til videre læsning)